

Afrika se klimaatsontheemde kinders kan nie wag vir wetgewing om in te haal nie

Bryony Fox*

Wanneer ons oor die klimaatkrisis praat, word ons gewoonlik skrikwekkende grafieke van stygende wêreldwye temperature gewys, gekonfronteer met foto's van smeltende yskappe en waarskuwings gegee oor 'n brandende planeet in die verre toekoms. Maar [in Afrika](#) ontvou klimaatsverandering nie as 'n abstrakte grafiek of bedreiging in die verre toekoms nie. Dit het reeds gearriveer in die gedaante van droë boorgate, mislukte oeste, oorstromde huise, ondraaglike hitte en die stadige ontrafeling van kinderjare.

Oor die vasteland heen [word kinders deur die huidige klimaatsimpakte uit hulle huise gedwing](#). Terwyl die meeste oor distrikte en provinsies binne hulle state sal trek, steek kinders toenemend ook grense oor op soek na veiligheid en oorlewing. Die wette wat bedoel is om sulke kinders te beskerm, is egter ontwerp vir 'n ander tyd – toe ontheemding beteken het om van oorlog of politieke vervolging te vlug, nie om 'n klimaat te ontsnap wat menslike lewe bedreig nie.

Omdat hierdie kinders nie netjies in die kategorieë pas wat ons beskermingstelsels erken nie, word hulle dikwels as onreëlmatige migrante beskou eerder as regtehouers wat geregtig is op beskerming, onderwys, veiligheid en toekomstige geleenthede. En so word hulle in 'n wetlike limbo gelaat. Die resultaat is strak: [duisende kinders in Afrika wat deur klimaatsverandering ontheem is](#), val deur wetlike en beleidsgapings. Hierdie kinders benodig permanente “blywende” oplossings om hulle ontheemding te beëindig sodat hulle hul kinderjare in veiligheid en waardigheid kan lei. Dit is iets waaroor ons almal moet nadink terwyl ons [Wêreldkinderdag](#) op 20 November vier.

Waarom “blywende oplossings”?

Kinders benodig [toegang tot al die basiese dienste](#) – kos, water, skuiling, onderwys en gesondheidsorg. Hulle het ook stabiliteit, veiligheid en sekuriteit nodig om te oorleef en te floreer, en te ontwikkel sonder om belemmer te word. Baie van hierdie basiese behoeftes is egter nie toeganklik terwyl hulle aan die beweeg is nie. Dit word vererger wanneer hulle deur klimaatsverandering ontheem word. Kinders se ontheemding moet dus so gou as moontlik beëindig word.

[Internasionale reg](#) erken die volgende drie “blywende oplossings” wat 'n gasheerstaat moet fasiliteer om ontheemding te beëindig: veilige terugkeer huis toe, plaaslike integrasie in die gasheerland en hervestiging in 'n derde staat.

Hierdie roetes het lank reeds vlugtelingbeskermingstelsels gevorm. Maar hulle [is nie ontwerp vir klimaatsontheemding nie](#). 'n Kind wat vlug vir droogte, landbougrond wat deur soutwater beskadig is, of herhaalde dodelike oorstromings, kwalifiseer nie as 'n vlugteling onder tradisionele vlugtelingdefinisies nie, want hulle word nie as vervolg beskou nie. Sonder formele erkenning word hulle sonder betekenisvolle roetes gelaat om hulle lewens ná ontworteling te herbou.

Die gemiddelde duur van ontworteling vir 'n kind wat 'n blywende oplossing vir hulle ontworteling soek, is nou [tussen 10 en 26 jaar](#). Kinders kan egter nie hulle ontwikkeling opskort terwyl die wetmakers hulle regstatus debattee nie. Vir 'n kind is ontworteling nie 'n tydelike ongerief nie; dit rig hulle hele vormingsjare.

Selfs al word hulle as vlugteling erken, kompliseer klimaatsverandering elke tradisionele blywende oplossing. Wat beteken “terugkeer” wanneer 'n mens se huis na verwagting teen 2040 onder water sal wees, of wanneer grondagteruitgang boerdery en 'n lewensonderhoud onmoontlik gemaak het? Hoe lyk “integrasie” wanneer buurstate ook deur klimaatsimpakte belas word? Hoe praat ons van “veilige derde state” wanneer grense wêreldwyd verhard?

Kortom, klimaatsverandering [destabiliseer elke tradisionele aanname](#) wat internasionale beskermingsregimes vir ontwortelde persone onderlê. En vir kinders verdiep elke jaar wat verlore gaan die skade wat dalk nooit ongedaan gemaak kan word nie. Om hulle toekoms te beskerm, moet ons vinniger aanpas by veranderende omstandighede.

Sagte wetgewing

Die goeie nuus is dat vordering plaasvind. Oor die afgelope dekade het momentum gegroei om klimaatsverandering formeel te erken as 'n dryfveer van ontworteling en om die regte van diegene wat daardeur gedwing word om te trek, te erken. Sagtewetgewing-instrumente – nie-bindende beginsels, riglyne en ooreenkomste – verskyn as belangrike brûe waar verdrae nog nie ontwikkel het nie. Dit is veral belangrik dat die Afrika-kommissie se 2023 [Rigtinggewende Beginsels vir Afrika oor die Menseregte van Alle Migrante, Vluchteling en Asielsoekers](#) 'n beduidende verskuiwing inlui. Hulle erken klimaatsontheemde mense as 'n groep wat eksplisiet regtebeskerming nodig het en dui daarop dat hulle, binne Afrika se bestaande menseregte-raamwerk, onder sekere omstandighede as vlugteling kan kwalifiseer. Hierdie herinterpretasie plaas Afrika aan die voorpunt van regte-gebaseerde denke oor klimaatsontworteling.

Tog is sagte wetgewing alleen nie genoeg nie. Dit rig, dit moedig aan, dit inspireer. Maar dit verplig nie. Dit waarborg nie 'n skoolplek vir 'n ontheemde meisie in Malawi nie. Dit verseker nie wettige status vir 'n seun wie se gesin van die stadig ontwikkelende droogte in die Sahel gevlug het nie. Dit verseker nie beskerming teen mensehandel, psigososiale ondersteuning of 'n pad na tuis hoort vir klimaatsontheemde kinders oor Afrika heen nie.

Boonop verwyder hierdie erkenning, of dit bindend is of nie, nie die hindernisse vir blywende oplossings vir ontheemde kinders wat deur klimaatsverandering geskep is nie. As sodanig is daar 'n behoefte aan kreatiewe, klimaatsresponsiewe oplossings.

Morele kruispad

Ons kan nie toelaat dat 'n generasie Afrika-kinders as tydelike gaste grootword in lande wat hulle sal bou, lei en hopelik hulle tuiste noem nie. Hierdie kinders is nie abstrakte beleidsvrae of administratiewe laste nie. Hulle is toekomstige wetenskaplikes, boere, onderwysers, kunstenaars, ouers en leiers. Hulle verdien wortels, nie limbo nie.

Deur instrumente soos die 2023 Rigtinggewende Beginsels te gebruik, kan Afrika wêreldwyd lei deur stelsels te skep wat gewortel is in waardigheid, geregtigheid en tussengenerasie-billikheid vir diegene wat deur klimaatsverandering onthoem is. Maar vordering met sagte wetgewing moet geëwenaar word deur bindende beskerming, politieke wil en implementering wat tred kan hou met die klimaatsrealiteit.

Die klimaatskrisis steel reeds die kinderjare van Afrika-kindere. Ons is by 'n morele kruispad. Die vraag is of wetgewing sal help om te herstel wat klimaatsverandering en wêreldwye gebrek aan aksie veroorsaak het, en of ons kindere daaraan sal oorlaat om tussen humanitêre kategorieë heen te swerf terwyl hulle toekoms wegglip.

**Dr Bryony Fox is 'n postdoktorale navorsingsgenoot by die Leerstoel in Stedelike Reg en Volhoubaarheidsbestuur aan die Universiteit Stellenbosch.*